

KAMARÁS ISTVÁN – BISZTRAI GYÖRGY
HITELES HELYEK
(INTERJÚ A BOKORRÓL)

Elhangzott: Petőfi Rádió, 1992. augusztus 8. 18.00
Riporter: Kamarás István

K. I.: A Bokor-közösség vendége vagyok, két képviselőjével beszélgetek, Mihályfi Lászlóval és Bisztrai Györggyel. Igazából mindössze két kérdésem van: mi ez a "Bokor", és mit jelent ebben az esetben a közösség?

B. Gy.: A Bokor? Inkább azt mondanám, hogy mi nem a Bokor. A Bokor nem felülről kijelölt személyek által vezetett közösség, nem felszentelt papok által vezetett közösségek láncolata, hanem olyan emberek gyűjtőhelye, akik, mondjuk 1969 óta úgy gondolták, hogy számukra a kereszténység és a kereszténység üzenete közösségben adható tovább. A Bokor számomra 1970 őszén lett nyilvánvaló. Egy véletlen folytán kikerültem Halásztelekre Rákoshegyőről egy vasárnap délelőtt, és ott egy asztal körül ült hat fiatal és Dombi Ferenc, katolikus pap. "Foglalj helyet!" Leültem és ott engem komolyan vettek. Kíváncsiak voltak a véleményemre. Tehát nekem az első lökés az volt, hogy itt engem nem megtanítani akarnak, hanem úgy néz ki, hogy ez az ember kíváncsi a véleményemre, hogy ő is tanulhasson. És azóta is ezt tapasztalom, hogy a Bokor, talán olyan embereknek a helye, akik akarnak a másiktól tanulni. Tehát nincsenek fix, besulykolt tételek, hanem az ember állandóan visszakerdező önmagára. Önértelmezést folytat. Megkérdőjelezi a régi értékeket, hogy az még érték-e számomra. No, tehát én ezért érzem a Bokorban magamat jól, mert van vita, dialógus, és aztán a végén valami megállapodás van, hogy egy a mi teendőnk, az, hogy változtasd meg magad. Nem az, hogy én téged megváltoztatlak, hanem hogy változtasd meg magad. - A Bokor tehát hasonlóképpen gondolkodó közösségek láncolata.

K. I.: Szabad mozgalomnak nevezni?

B. Gy.: Nekem ez a szó mindig irritáló volt. Ha azt mondod, hogy mozgásba hozza az embereket tespedtségükből, akkor igen, de nekem nyakkendő, meg protokoll szöveg...

K. I.: Igen, nem akadékoskodom, a lényeg elmondad. Egy két-háromezer fős társaság egyik kisközösségének vagyok a vendége most, és ezentúl most már erről lesz szó. Ezt a kisközösséget rendhagyó módon most csak ketten képviselitek. Kit képzeljünk még el az asztal körül?

B. Gy.: Hát aki hiányzik. Hiányzik egy kartali házaspár. A saját négy gyerekük mellé, ötöt kivettek nevelő szülői gondozásba. Ők ott Kartalon önként vállalt egyházi alkalmazottak. A közösségünk vezetője

egy hölgy, Turják Ildinek hívják, az én eszmélődésem, az az ő arcképevel összefügg. Aztán egy harmadik gyereküket váró házaspár, sashalmiak. Egy ötgyermekes édesanya Pilisszentivánról, aztán Rákosligetén lakik egy ötgyerekes MÁV-mérnök, aki nagyon nehéz körülmények között él. Ha nem kapna a testvéri közösségtől anyagi segítséget, akkor nagyon nélkülöznenek. És Zircről a hatodik gyermekét váró Bea, aki még hiányzik. Én Bisztray György vagyok, nekünk nem lehetett több háromnál, és a negyedik az örökbe fogadott gyerek, így van nekünk négy gyerkőcünk, és az ötödik az még várat magára.

M. L.: Én viszont egyedülálló vagyok, Rákospalotán lakom, közlekedésmérnök vagyok.

K. I.: Hát ha nem is interkontinentális, de országos méretű, hiszen Alföld, Dunántúl...

B. Gy.: A Bokor régen nem területi elv szerint alakult, hanem barátságokra épült. Ennek nagyon sok a hátránya, jóval kevesebb az előnye. Most már abban gondolkodunk, hogy jó lenne a Bokorban a struktúrát úgy alakítani, hogy nyíllövésnyire lakó emberek közössége legyen, mert nagyon hiányzik az életközösség. Az a közösség, amikor az emberek, akár egy héten egyszer-kétszer este összejönnek beszélgetni, imádkozni.

K. I.: Voltak-e akik kiléptek a közösségből? Tehát konfliktus után elhagyták a közösséget?

B. Gy.: Nem, erről nem tudok. Van, aki kinőtt minket, tehát úgy érezte, hogy itt, ebben a közösségben ő már nem kap lüktetést. Megbeszéltük, nekem nagyon fájt, de mondtam, hogy menj, ha menni kell az úton. S ment. - Sok éven keresztül három hetenként találkoztunk. Most, talán két éve, havonként találkozzunk egyszer, a nagy távolságok miatt. Ez általában egy péntek estét jelent, hat órától tízig, és itt kötött programok vannak. Vacsorázunk. Evvel kezdjük, hogy aki késik, az a vacsoráról maradjon le, ne az imádságról. A nagy ping-pong asztal körül ülünk általában itt nálunk, és az a vacsora, amit a kinn maradt családom tagjai esznek.

K. I.: Mi történik még egy ilyen összejövetelen?

M. L.: Van mindig egy téma, amit előre megbeszélünk, például az Ószövetségi Szentírást már régóta vesszük, azonkívül más aktuális teológiai írás, vagy ami az egyház életében esemény. Azzal kapcsolatban valamiből felkészülünk, és akkor azt megbeszéljük. Minden alkalomnak van egy vezetője, elnöke, aki beosztja az aznapi programot. Ő kérdezi meg a jelenlevőket, hogy kinek milyen mondanivalója van, akkor körbe megy a szó. A találkozóknak lényeges része az ima.

K. I.: Körbe jár a szó. Ez egy alapvető rítus nálatok vagy egy kötelező szokás?

M. L.: Ez egy régi hagyomány, mert kíváncsiak vagyunk mindenkinek a véleményére, és az a legegyszerűbb, ha sorba mindenki elmondja.

B. Gy.: Én nagyon fontosnak érzem ezt a gyakorlatot, hogy a körbe szólás lehetősége illetve intézménye megfogant. Annyiszor átéltem, hogy az erős, nagy dumájú emberek agyonbeszéltek egy találkozózt, és a másik nem szólhatott. Egy példa erre, hogy az egyik pap meghívott magához. Nem Bokorbéli, az egyházközségben dolgozó pap. Beszélgetni hívott. Hattól nyolcig ő beszélt, s utána nekem nem volt módom szólani. Visszahívtam, és elkezdte a pap mondani a magáét, megkínáltam almával, és amikor beleharapott, ezt a ziccet kihasználva kértem, hogy most pedig hat óra tíz perc van, negyed hétig én szeretnék beszélni. Utána ön beszél húsz percen keresztül. Kérem, hallgasson meg! Nem volt ebből több dialógus. Akkor volt dialógus, de később nem. Na most aki pap, és bekerül egy lelkigyakorlatra, egy közösségbe - káplánok már bekerültek és jöttek -, egyszerűen nem tudták elviselni, hogy most te a tizenkettedik vagy a sorban, kettő perced van. A legfiatalabb kettő perc múlva így csinál a kezével, hogy kettő, hagyd abba, légy szíves!

K. I.: Ez is szokás. Na most körbeadják a szót, de van mondjuk a tizenkettőtől három-négy ellenvetés, és akkor megszületik egy döntés. Egyszerűen a többség dönt elve alapján, vagy... szóval, hogy alakul nálatok a demokrácia? Vagy egyáltalán annak lehet-e nevezni ami nálatok van?

M. L.: Olyan éles ellentmondás, azt hiszem, nem szokott lenni, hogy az egyik mond valamit, és a másik meg pont az ellenkezőjét. Inkább a vélemények egy skálán mozognak. Tehát ha például Gyuri jön valamilyen ötlettel, akkor megszondázza a többieket és nagyjából kialakul egy képe arról, hogy a többiek hogyan fogadják. Akkor ő valószínűleg abba az irányba módosítja egy kicsit az elképzelését, tehát általában nem az van, hogy azt mondanánk neki, hogy ez abszolút hülyeség, ne csináld; hanem inkább így csináld!

B. Gy.: Még keményebb leszek. Ha a közösség nem erősített meg engem elképzeléseimben, sőt, lekeverte, hogy ez nem jó, én legtöbbször mégis nekimegyek, a saját szakállamra. Egyedül maradok, de belevágok és valamit csinálok. Jó. Egyre kevesebb ez az akció. De régen én úgy éltem meg a szabadságomat: ha nekimegyek a falnak, akkor is belevágok, elkezdem csinálni. Ha úgy érzem, hogy nem tudtam elmondani a bennem lévő rugókat, akkor meg kell csinálnom. - Létrehoztuk Komáromi Jánossal, még ezelőtt négy évvel, a népes családok egyesületét. Amikor az Egyesületet létrehoztuk, akkor bizony még a Bokor erősen fékezett: hogy kerül a csizma az asztalra? Nekünk semmi közünk a hatalomhoz, és az Egyesület valamiképpen a hatalmat figyelembe véve akar működni, az alapszabályt jóvá kell hagyni a cégbírósnál stb....

K. I.: Tehát minden intézményes vállalkozással szemben idegenkedést tapasztaltatok?

B. Gy.: Lehet, hogy ezt így nem fogalmazta meg senki, sokkal inkább úgy fogalmazta meg, hogy ez pótcselekvés. Imádság, közösségépítés helyett egy pótcselekvés.

K. I.: De ti főlvállaltatok az egész Bokor-társasággal szemben.

B. Gy.: Igen. És ez a nagy élmény, hogy mellém álltak. Mellém álltak, de mikor azt mondták, hogy szeretetből, akkor viszont dühös voltam. "Ne azért állj mellém, mert szeretsz, hanem azért, mert ebben egyet értesz!" És mondok egy fájót: azt kellett átélnem és tapasztalnom, hogy akikkel én tíz-tizenöt-húsz éve együtt vagyok, azokkal tudok igazán együtt is dolgozni.

K. I.: Ez mitől fájó?

B. Gy.: Azért fájó, mert az Egyesületet többnyire olyanokkal kezdtem el csinálni, akik Bokron kívüliek voltak. Nem járt egy srófra csavarva az agyunk, t.i. az Egyesületből az egyik ember elment a Kádárhoz beszélgetni, elment tőle támogatást kérni. Tiltakoztam. Elment a Hazafias Népfronthoz. Tiltakoztam.

K. I.: Miért?

B. Gy.: Azért tiltakoztam, mert úgy éreztem, ezt vagy megcsináljuk alulról, vagy pedig nem csináljuk meg. S akkor fogalmaztam meg azt, hogy ilyen dolgot lehetőleg olyan emberekkel kell csinálni, akikkel évek óta egy hajóban utazunk. S így lett az Alapítvány. Aki ezt alapította, tizennégy ember, a pénzt is ők adták. Ezeknek a kilencven százaléka...

K. I.: Most ne haragudj! Egy alapítványra ezek a négy-öt gyerekes családok adták össze?

B. Gy.: Igen. 810 ezer forintot, mondhatni, hogy négy család, és két...

K. I.: Ez már több, mint üzleti titok, ez misztérium. De honnan jött ez össze?

B. Gy.: Nem a napi keresetből, abból nem lett volna, hanem egy találmányból. És szerencsére, pont akik ezt feltalálták, menedzselték, futtatták, azok ilyen lelkületűek voltak: "Öregem, ebből maradt nekem pénzem, tessék alapítványra".

K. I.: Miről szól az alapítvány? Mi ennek az üzenete?

B. Gy.: Hát az üzenete az, amit én a Bokorban is gyerekkorom óta hallok, hogy a családos életforma olyan életforma, amely, hogy mondjam, alapjaiban meg tudja sokszorozni Isten országát. Ha olyan családod van, ahol négy, nyolc, tizenkettő olyan srác nevelkedik föl, aki tőled kapja Isten szeretetét, akkor az tovább fogja adni. Elolvastam a SONY cég igazgatójának a könyvét, a "Made In Japan" könyvet.

K. I.: Na, kíváncsi vagyok, hogy fog ez most összejönni...

B. Gy.: ...és az egyik oldalon azt látom, hogy "Élő nemzeti kincs" díjjal jutalmazták azokat az élő alkotókat, akik a japán család-művészettel emelik a japán kultúrát. Élő nemzeti kincs... Ez az! Szerintem élő

nemzeti kincs az édesanya, aki gyereket nevel. Hát akkor bevezetjük az "Élő Nemzeti Kincs" magyarországi pályázatát, díját, és ezzel már tavaly jutalmaztunk tíz családot.

K. I.: Ez hogy történt?

B. Gy.: Meghirdettük a Magyar Nemzetben, meghirdettük barátaink között úgy, hogy jelentsétek be a másik embert...

K. I.: Ezt mondd mégegyszer, mert nem jól értettem. Ez a jelentse be, olyan mint a jelentse fel.

B. Gy.: Te, én ezt annak idején bejelentési kötelezettségnek jelöltem meg szinte, hogy jelentsék be. Ne a gagyizó szomszédot! Jelentsék be nekünk az Alapítványnál, hogy ezt az embert meg kell mutatni. Tavaly is jött hatvan levél, a kuratórium elolvasta, és a hatvanból, azt mondta, huszonötöt megkeres. Huszonöt címre barátaink elmentek magnóval, videóval, és megnézték, megszagolták azt a családot. Visszajöttek felnőtté válva a fiatal kérdezők. És utána vérző szívvel tízet kiválasztottunk. Ezt a tízet meg kell írni, kötetbe kell foglalni és őket meg kell jutalmaznunk. Mivel jutalmazunk? - kérdeznéd. Hát huszonötezer forintot mondtunk pénzjutalmat minden családnak. Volt, aki nem fogadta el. A másik: felkínáltunk neki nyaralási lehetőséget. Idén nyáron, a barátaim nyaralójában nyaraljon ő, vagy több család együtt. Azt szerettük volna, hogy egy "Élő Nemzeti Kincs"-család köré menjen nyolc-tíz másik család, tehát nem a kincsek együtt, mert az semmire se jó, hanem abból kapjanak mások. Aztán vacsorameghívásokat. Ide a Bisztrai családhoz jöjjön el x család nyolc-tíz gyerekével, beszéljünk. Na, ez minden évben. Ha tudnak ilyet, mondják! Nagyon-nagyon szeretnénk megmutatni. Úgy érzem, hogy nagy hiány van értékekben.

K. I.: Nem fenyegetik-e ezek az országossá terebélyesedő kezdeményezések a közösség intimitását? Nem robban-e szét? Nem válik-e egy közéleti fórummá, valamiféle diszpécser szolgálattá?

M. L.: Bizonyos fokig veszélyezteteti, sajnos. Sodornak minket magukkal az események, és nekünk kell tudatosan nagyobb energiát, figyelmet fordítani arra, hogy az imádságos életünk, a lelki életünk meglegyen, és továbbra is elsősorban ez tartson össze minket, és ne csak a tevékenységek.

B. Gy.: Ugyanakkor, én meg nagyon rosszul érezném magam, hogy ha a közösség a kivonuló hely lenne a társadalomból. Tehát, hogy egyszerűen egy spirituális, szakrális együttlét, és mindenki éli a maga életét, úgy ahogy. Nem. És az életben az ember, nem egész nap térdepel, hanem járka, téblábol, használja az idejét. Hogy aztán hogyan, mire használom? Az ember elkutyuló lény. Elsodródik az árral, elviszi a vihar, ha nincsenek póznák, ahova az ember ki van kötve. A visszajelzés a másik embertől jön. A tükör a másik

ember, ha elfogadom. De együtt vagyunk már tizennyolc éve, hát miért ne fogadnám el?

GYOMBOLAI MÁRTON

VERSEK

Azon az éjszakán

Kérdés szállt a véres föld felett
Az embert mentő Isten kérdezett
Egy tiszta lélek azt mondta: igen

És testté lón az Örök Végtelen
A betlehemi csendes éjszakán
Barlang istálló korhadt jászolán
A földre szállt és fellobban a Fény

Egy csöppnyi gyermek két szelíd szemén
Úgy látták a bölcsek s pásztorok
Hogy védtelen és kiszolgáltatott

Aki nézte, nem sejtette ő:
Előtte a teremő Erő
A sötétség nem más mint hiány

És úr lesz a Fény minden éjszakán
Megölhetik Koponyák
Hegyén Él s erősebb harmadnap a Fény
Ők csak nézték a két kis szemet
Mely némán is hívott, kérdezett:

„Harcok, gondok, küszködések éjén
Ott, legbelül emberszíved mélyén,
Hol a jóság csírái még élnek

Akad-e zug Isten Gyermekeinek?
Adj egy zugot, csak egy tiszta pontot
Hallgass arra, mit belülről mondok
S veled viszek minden gondot, terhet

S országomnak megőrzöm a lelked
Világomnál meglátod az embert
Aki testvér, aki gonddal terhelt
Szeretettel két karod kitarod

S átöleljük együtt a Világot.”
Ők csak álltak, néztek, egyre néztek

Körülöttük szállt az angyal-ének
S míg szakadoztak évezredes fátylak
Az Isten üzent békét a világnak.